

MORS VENIT VELOCITER

Za Vladimírem Kopalem

Dne 27. ledna 2014 zemřel významný představitel české nauky mezinárodního práva, dlouholetý vědecký pracovník Ústavu státu a práva Československé akademie věd a profesor Právnické fakulty Karlovy univerzity v Praze, Vladimír Kopal.

Vladimír Kopal se narodil v roce 1928 v Jaroměři. Právnickou fakultu v Praze studoval v letech 1947–1951. V roce 1954 nastoupil do Kabinetu mezinárodního práva ČSAV, zřízeného jako specializované pracoviště profesorem Antonínem Hobzou. Kabinet se stal později součástí Ústavu státu a práva ČSAV. V Ústavu státu a práva obhájil v roce 1963 svou kandidátskou disertační práci na téma „Otázka ozbrojených sil OSN“. V roce 1973 byl jmenován docentem a v roce 1982, po obhajobě doktorské disertační práce, doktorem právních věd. V roce 1987 pak byl jmenován profesorem pro obor mezinárodní právo. V Ústavu státu a práva Československé akademie věd působil jako vědecký a vedoucí vědecký pracovník do konce roku 1990. Od roku 1991 přednášel mezinárodní právo na právnické fakultě v Praze a od roku 1995 v Plzni, kde působil až do roku 2013. Během své akademické kariéry přednášel mezinárodní právo na řadě prestižních právnických fakult po celém světě. Jeho přednáška na téma „The Progressive Development of International Space Law by the United Nations“ byla zařazena do série přednášek z mezinárodního práva programu při výuce mezinárodního práva OSN, přijatým rezolucí Valného shromáždění OSN 2099 (XX) z 20. prosince 1965. Této pocty se dostalo Vladimíru Kopalovi jako zatím jedinému českému internacionalistovi.

Svůj bohatý vědecký a pedagogický život zasvětil mezinárodnímu právu a nesporně patřil mezi nejvýznamnější československé a české představitele nauky mezinárodního práva. Profesor Kopal publikoval několik stovek vědeckých prací, z nichž nejvýznamnější je řada monografií a monografických souborů studií, které byly věnovány nejrůznějším mezinárodněprávním otázkám. Skutečně světový ohlas pak měly jeho práce v oboru mezinárodního mořského práva, a zejména mezinárodního kosmického práva. Jednou z nejvýznamnějších publikačních aktivit bylo v posledních letech spoluautorství na manuálu kosmického práva „An Introduction to Space Law“ jehož 3. revidované vydání publikoval v roce 2008 spolu s profesorem Utrechtské univerzity I. H. Ph Diederiks-Verschoorem v Kluwer Law International.

Nelze nevpomenout významnou vědecko-organizační činnost profesora Kopala. Od svého nástupu do Ústavu státu a práva se podílel na vydávání prestižního a v mnohém stále nepřekonaného mezinárodněprávního odborného periodika, jímž byl Časopis pro mezinárodní právo, nejprve jako vědecký redaktor, později jako člen redakční rady. Redakční radu v té době vedl vedoucí vědecký pracovník Ústavu státu a práva, profesor Jaroslav Žourek, patrně nejvýznamnější český internacionalista poválečného období, předseda Sdružení pro mezinárodní právo (International Law Association) a člen Komise OSN pro mezinárodní právo (UN International Law Commission) hlavní zpravodaj komise pro přípravu Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích. Vydávání Časopisu pro mezinárodní právo bylo zakázáno z politických důvodů v roce 1971, jedním z důvodů byly články, které se kriticky stavěly k obsazení Československa vojsky Varšavské smlouvy, zvláště lze zmínit památný článek dalšího významného ústavního internacionalisty Gejzy Mencera, „K pojmu a podstatě intervence na pozvání“. Kromě toho byl profesor Kopal aktivním spolupracovníkem a autorem časopisu Právník.

Profesor Kopal žil několik odborných životů úzce spjatých s mezinárodním právem. Ve svém akademickém a profesním životě se zaměřil na oblast práva mezinárodních prostorů, zejména

práva kosmického. Byl dlouholetým zástupcem Československa a následně České republiky na zasedáních Výboru Organizace spojených národů pro kosmické právo (COPUOS) a jeho podvýborů; v letech 1999–2003 a 2008–2009 vykonával funkci předsedy Právního podvýboru COPUOS. Jako zástupce Československa se účastnil též příprav Úmluvy OSN o mořském právu a následně působil jako rozhodce pro spory týkající se této Úmluvy. Své zkušenosti a znalosti v oboru kosmického práva prof. Kopal zúročil též jako pracovník Organizace spojených národů: působil mimo jiné jako sekretář Vědecko-technického podvýboru COPUOS a v letech 1983–1988 vykonával funkci vedoucího oddělení OSN pro záležitosti kosmického prostoru. Neméně významná byla činnost prof. Kopala v tuzemských i mezinárodních akademických a nevládních organizacích a institucích zabývajících se kosmickým právem: za mnohé lze uvést Mezinárodní astronautickou federaci (IAF), Mezinárodní institut pro kosmické právo (IISL) a Astronautickou komisi Československé akademie věd. Za své působení v oboru kosmického práva obdržel prof. Kopal několik významných tuzemských a mezinárodních ocenění. Mezi ta nejvýznamnější nesporně patří cena Mezinárodní astronautické federace (International Astronautical Federation) ze oddanost rozvoji mezinárodní spolupráce ve využívání kosmického prostoru k mírovým účelům, zlatá medaile Československé akademie věd za jeho příspěvek k progresivnímu rozvoji mezinárodního práva a zlatá medaile Společnosti Hermanna Obertha (Hermann Oberth Society) za rozvoj mezinárodní spolupráce v kosmu.

Po roce 1993 začal profesor Kopal působit na právnické fakultě v Plzni. Jeho jméno otevřelo nově založené fakultě dveře do světa; škoda jen, že to nedokázala lépe zúročit. Profesor Kopal mezinárodním právem žil. Byl vždy ochoten podat pomocnou ruku mladým právníkům se zájmem o mezinárodní právo a nezištně jim pomáhal v odborném růstu. Pamětníci si dobře vybavují diskuse s panem profesorem na půdě České společnosti pro mezinárodní právo a České odbočky Sdružení pro mezinárodní právo. Leč úplně nejpříjemnější diskuse o mezinárodním právu probíhaly u Kopalů doma, zejména když paní Vlasta vařila meruňkové nebo jahodové knedlíky; na to účastníci těchto debat, např. Vladimír Balaš nebo Mahulena Hofmann jistě rádi vzpomínají. Odchod své ženy v březnu loňského roku nesl profesor Kopal velmi těžce. Zdravotní problémy mu pomáhala překonat jeho sestřenice MUDr. Helena Šafaříková, jejíž rodina mu poskytla poslední azyl. Když se dostal z nejhoršího a začal plánovat další akademické a pedagogické aktivity, odešel navždy.

Vladimír Kopal nesporně patřil mezi nejvýznamnější české internacionalisty. Ve svém sub-oboru, v mezinárodním kosmickém právu a v mezinárodním mořském právu, byl považován za jednu z předních světových kapacit. České nauce mezinárodního práva bude internacionalista jeho formátu, internacionalista s výrazným mezinárodním přesahem chybět. Čest jeho památce.

ZEMŘEL BOHUMÍR ŠTĚDROŇ

Společně se Senekou si můžeme stále říkat, že život měříme skutky a ne časem. Leč nic to nezmění na tragédii předčasné smrti. Přetrhne-li život mimořádně talentovaného člověka, je to neštěstí o to větší. Takové zasáhlo naši akademickou obec 4. ledna 2014, kdy zemřel docent Bohumír Štědroň, nedoživ se ani svých 34 let. V jeho osobě ztrácíme významného právního informatika s pozoruhodnými vědeckými výsledky, rozkročeného multidisciplinárně mezi několika vědeckých oborů od kybernetiky přes ekonomii až po kriminalistiku.

„Mírek byl jako Google“, charakterizoval ho Radim Polčák. Metaforu zdůvodnil, že Google vypadá jednoduše a samozřejmě, hladce funguje, musí být k dispozici velkému množství požadavků, ale jen málokdo si dokáže představit ohromné úsilí, které k tomu vede, protože Google nemluví ani o něm, ani o problémech, s nimiž se musí potýkat. „Obdivoval jsem Mírkovy schopnosti a jeho energii“, říká. „Nedokážu si představit, kolik úsilí ho muselo stát, aby fungoval tak jednoduše a samozřejmě a přitom nedokážu pochopit, jak dokázal všechny ty problémy a těžkosti prostě nedávat najevo.“ S logikou i paradoxem tohoto přirovnání ladí průměr samotného Štědroňe, že mu nevyšlo stát se astronautem a právníctví mu přišlo nejpodobnější.

Bohumír Štědroň (nar. 22. května 1979) absolvoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy a také Fakultu životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze. Už za právnických studií na sebe upozornil pozoruhodnou diplomovou prací *Elektronické obchodování a kapitálové trhy*, obhájenou v r. 2002 a vyznamenanou rok poté cenou Randovy nadace. Jako student se intenzivně zajímal o provazbu práva s informačními technologiemi a již tehdy navázal kontakt s odborníky na tuto problematiku i mimo univerzity, na kterých sám studoval. Ján Matejka z Ústavu státu a práva AV ČR vzpomíná na mail, kterým ho v prosinci 2001 kontaktoval student IV. ročníku PF UK s poznámkami k lapsu jednoho z ustanovení zákona o správě daní a poplatků paralyzujícího výhody elektronického podpisu, a poznamenává, že Štědroň „měl samozřejmě pravdu, byl navíc pevně odhodlán s tím něco dělat a viníkům to neodpustil“. Matejka nebyl ostatně jediný, kdo zažil podobných diskusí s Bohumírem Štědroňem nepočítaně, a nebyl jediný, u něhož kontakty se studentem a poslze i s rozvíjejícím se vědcem přerostly v přátelství.

Rigorosa dosáhl Bohumír Štědroň v r. 2004 na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni úspěšnou obhajobou spisu „Rozhodné právo při uzavírání smluv po Internetu“. Své studijní aktivity neomezil jen na české akademické prostředí. Absolvoval Nottigham Trent University (informační technologie) i právnická studia na Rechtswissenschaftliche Fakultät der Universität Zürich. V Curychu Štědroň poznal emeritního profesora tamější univerzity Jana Kruliše-Randu, který, jak sám uvedl, na něho měl v jeho profesního životě největší vliv. Zahraniční studia završil ziskem Diploma in European Union Law and Common Law na Cambridge University. Pedagogicky začal Bohumír Štědroň působit v r. 2007 na katedře práva Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze. Jeho ohlas u studentů vystihuje komentář z jednoho z nich z r. 2011 na webu ČZU: „Nevídaný úkaz. Je mu kolem třiceti, má asi pět titulů a každá jeho hodina je varieté.“ Bohumír Štědroň se v r. 2011 habilitoval na Akademii múzických umění v Praze pro obor dramatických umění – produkce, kde v únoru na Divadelní fakultě úspěšně obhájil spis „Autorskoprávní aspekty využití open source software v divadelní produkci s cílem dosáhnout ekonomických úspor“. Takřka souběžně získal rovněž ocenění Právník roku 2010 pro oblast práva informačních technologií.

Pozoruhodné jsou Štědroňovy rozsáhlé publikační výstupy. Vedle drobnějších prací mu náleží autorství pěti monografií a spoluautorství více jak desítky dalších. Z jeho významnějších samostatných děl lze příkladmo uvést jeho disertační spis obhájený v r. 2007 na PF UK

Občanské soudní řízení sporné a využití informačních technologií a právních informačních systémů: (E-Justice) z r. 2008 (Linde Praha), dále pak *Open source software ve veřejné správě a soukromém sektoru* z r. 2009 (Grada) nebo *Ochranu a licencování počítačového programu* z r. 2010 (Wolters Kluwer). Štědroň s výbornou znalostí němčiny a angličtiny publikoval i v zahraničí, poukázat lze především na knihy *Notion and obligations of the undertakings with significant market power in the law of electronic communications* vydanou v r. 2007 v Curychu vydavatelstvím Shulthess a *Managing Information Strategically: Proposal of ICT Strategy* vydanou v Saarbrücken vydavatelstvím Lambert Academic Publishing v r. 2010.

Činnosti Bohumíra Štědroňe se nevyčerpávaly jen akademickými a literárními podniky. Při výkonu advokacie a také jako soudní znalec spojoval teorii s praxí. Byl držitelem řady certifikací v oblasti projektového řízení, informačních technologií a informační bezpečnosti. Působil jako člen správního výboru Spolku českých právníků Všehrd a jako čestný šéfredaktor časopisu Všehrd, jako člen pracovní komise Legislativní rady vlády pro soukromé právo, rovněž v rozkladové komisi pro veřejné zakázky Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. [V souvislosti s veřejnými zakázkami podroboval opakovaně kritice licenční politiku veřejné správy a její způsob zavádění e-governmentu, nejzřetelněji při porovnání ke Kocourkovským (v rozhovoru z 3. 2. 2011), zvláště výmluvně pak v posudku pro ÚHOS při hodnocení zakázek přidělených ministerstvem zemědělství Telefónice bez výběrového řízení (posudek je citován v rozhodnutích úřadu R 159/2009 a R 160/2009).] Sám říkal, že „člověk se musí snažit na své odbornosti pracovat, dokud je mladý“. Mladý zůstal. Řada jeho úvah a rozpracovaných témat zůstala nedokončena. Ti, kdo docenta Štědroňe znali, se shodnou v mínění, že se těžko hledá kdokoli další, kdo by měl takový potenciál, a že si lze obtížně představit, kolik energie mu stravovala těžká nemoc, se kterou bojoval, aniž všechny tyto těžkosti a problémy dal najevo.

Pokud zemře vědec předčasně, je to pro vědu velká ztráta. Takovou je i smrt doc. JUDr. Ing. Bohumíra Štědroňe, Ph.D., L.L.M., MBA. Říkal, že chtěl být astronautem. Je-li něco za branou smrti, kam z tohoto světa nedohlédneme, přejme Bohumíru Štědroňovi, ať se k těm hvězdám zblízka podívá.